

Pred novim šolskim letom

»Spet so se adprla šolska vrata«, so začenjali nekaj pisci svoje članke ob takih priložnostih. Toda danes moramo zapisati: spet so se odprli šolski problemi. Problemi za šolska ravnateljstva, problemi za profesorje in problemi za šolarje in njihove starše.

Ravnatelji imajo spet opraviti s problemom učilnic, ki jih ni nikdar dovolj ali vsaj ne dovolj primernih. V tem pogledu moramo dati ravnateljem naše šole priznanje za njihovo prizadevanje in iznajdljivost, pa tudi za bojevitost, ki jo kažejo, ko gre za »obrambo« ali »zavzetje« kakega prostora. Poleg tega jih čakajo problemi kurjave, sestave in izpopolnjenosti učnega osebja, tolmačenja pogosto togih navodil in okrožnic od zgoraj, ki se večkrat tudi premalo ozirajo na posebnosti slovenskih šol, problemi, kako zagotoviti disciplino itd.

Predvsem pa se odpira pred njimi problem, ki je hkrati problem vseh naših profesorjev, kako napraviti pouk na naših šolah čim bolj kvaliteten in uspešen. To zahteva neprestan trud, da bi izkoristili vse možnosti v ta namen, predvsem pa tudi stalno skrb za lastno strokovno usposobljenost. Ta se ne bi smela ustavljati pri izpolnjevanju minimalnih zahtev in predpisov, ampak težiti po čim večjem znanju na posameznih področjih, po čim širši izobrazbi, ker ni več strogo ločenih strok, vse se namreč med seboj izpopolnjujejo; profesorji naj bi stremeli — in ravnatelji naj bi jih spodbujali k temu in jim to po možnosti olajšali — da si prisvojijo tudi namodernejše dosežke v svojih in sorodnih strokah, ne pa da se togo držijo učbenikov, ki so pogosto zastareli glede na nova odkritja, raziskave in pojmovanja. Pri tem ne bi smeli zanemarjati pedagoških metod. In zlasti se ne bi smeli vdajati miselnosti, da je poučevanje samo nadležna služba, ki si jo je treba čim bolj olajšati, glavno pa da so počitnice in prosti dnevi, kak »hobby« ali postranski zaslužek. Šolarji in šola, posebno še slovenska šola, zahtevajo ljubezen. Kdor ne čuti take ljubezni do naše šole, naj bi si rajši poiskal službo kje drugje. Ne moremo priznati take ljubezni tistim šolnikom in šolnicam na slovenskih šolah, ki morda pošiljajo svoje lastne otroke v neslovensko šolo in jim je poučevanje na slovenski šoli čisto zaslužkarstvo. Od takih šolnikov si naši starši pač ne morejo pri-

(dalje na 3. strani)

ITALIJA IN JUGOSLAVIJA BOSTA PODPISALI SPORAZUM O MEJI

Vladi Italije in Jugoslavije se pripravljata na podpis sporazuma o dokončni ureditvi državne meje. Predsednik Moro in zunanji minister Rumor sta v sredo obširno poročala rimskemu parlamentu o vsebini novega sporazuma in ga tudi politično utemeljila. Enako je ravnal podpredsednik jugoslovanske zvezne vlade in zunanji minister Miloš Minič, ki je pravtako v sredo govoril v beograjski zvezni skupščini.

Podpis novega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo bo gotovo odpravil enega glavnih razlogov ter vzrokov morebitnih novih sporov teh hkrati postavljenih trdne temelje za nadaljnje vsestransko sodelovanje med obema državama. Zaradi tega je treba takšen sporazum samo pozdraviti.

Po izvajanjih državnikov obeh držav je glavna vsebina novega dogovora naslednja:

1. Italija priznava jugoslovansko suverenost nad bivšo cono B Tržaškega ozemlja, Jugoslavija pa italijansko suverenost nad bivšo cono A. V bistvu se torej tudi pravno priznava dejansko stanje, kakršno obstaja že od leta 1954, ko je bil podpisan sporazum o soglasju. Za tržaški zaliv bodo našli takšno rešitev, da ne bo v ničemer oviran pomor-

ski promet v tržaškem pristanišču. Do manjših popravkov meje v korist Italije bo prišlo vzdolž sedanje državne meje od Medjevasi do Peči, zlasti na področju Sabotina in Kolovrata. Vse pa kaže, da pri tem ne bo prizadet noben zaselek. Za boljšo povezavo med področjem goriških Brd in Novo Gorico bodo zgradili novo cesto.

2. Na področju med Sežano in Bazovico, se pravi to in onstran državne meje, bodo ustanovili prosto cono, ki bo torej uživala carinske olajšave. Tu bo mogoče uskladičenje, reprodukcija in predelava blaga, ki ga natovarjajo ali raztovarjajo v tržaškem pristanu. Mešan italijansko-jugoslovanski odbor bo sestavil pravilnik in ustrezni urbanistični načrt. Posebna mešana komisija pa bo skrbela za vodno gospodarstvo in električno energijo.

3. Pripadniki slovenske oziroma italijanske narodne skupnosti bodo v roku enega leta po podpisu sporazuma imeli možnost, da optirajo za jugoslovansko, oziroma italijansko državljanstvo in se izselijo. Za svojo imovino bodo prejeli odškodnino. V tej zvezi velja omeniti tudi vprašanje pridobivanja državljanstva, ki se bo urejevalo na pod-

(dalje na 2. strani)

Za kaj gre Baskom in Kataloncem?

Omikana in demokratična evropska javnost se zgraža nad barbarsko justico v Francovi Španiji, ki se je okrutno maščevala nad petimi mladimi nasprotniki in jih v soboto pokosila s streli iz pušk eksekucijskih oddelkov. Toda spričo te razburjene in upravičene reakcije v evropski javnosti je možno, da ostane preveč v senci bistvo konflikta, zaradi katerega so začeli ti mladeniči boj proti Francovi diktaturi. Nekateri vidijo v njih samo takoimenovane »mestne gverilce«, toda v resnici niso bili anarhisti, ampak so se borili za jasen politični cilj: za svobodo in neodvisnost baskovskega in katalonskega naroda, pa tudi vsega ljudstva v Španiji.

Se vedno je mnogo ljudi, ki ne vedo, da v Španiji ne živi samo en narod, ampak trije ali morda celo štirje. To so Kastiljanci, Katalonci in Baski, a zadnji čas je ved-

no več slišati tudi o Galicijskih. To je dežela v severni Španiji, ki meji na Portugalsko. Tam je bilo v zgodnjem srednjem veku kraljestvo takoimenovanih Svevov, ljudstva, ki je prišlo v Španijo skupno z Vizigoti, a si ustanovilo lastno državo. Še danes ni jasno, ali so bili to nemški Svevi ali kako vandalsko ljudstvo. Vsekakor je dalo tamkajšnji deželi in prebivavstvu svoj pečat in tako so se čutili Galicijci, enako kot Baski in Katalonci, vedno različni od Kastiljancev v osrednji Španiji, čeprav se v preteklosti ni razvila kaka posebna galicijska narodna zavest. Znaki takega prebujanja pa se kažejo danes in morda ni slučaj, da je bil eden izmed zdaj ustreljenih mladeničev iz Galicije.

Izmed vseh treh nekastiljanskih ljudstev v Španiji so Baski politično najbolj

(dalje na 3. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 5. oktobra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Glasba Niccolaja Paganinija. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »V srcu pragozda«. Napisala Zora Tavčar. I. del. RO. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Operetna fantazija. 16.30 Sport in glasba. 17.30 »Alkestis«. Napisal Evripid, prevedel Anton Sovrè RO. Režija: Jože Peterlin. 18.45 Glasba iz komedije »Jalta, Jalta«. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 20.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Glasbeni magazin.

:: PONEDELJEK, 6. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - S.ovenski godalni kvartet: violinista Slavko Zimsek in Karel Žužek, violinist Franc Avsenek, vilončelist Stanislav Demšar Marijan Lipovšek: štiri sporočila; Julijan Strajnar: Rezijska vitira - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

:: TOREK, 7. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Alexis Weissenberg. 19.10 Baročna arhitektura v Gorici (Verena Korsic). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 Ivan Zajc: Nikola Šubić Zrinjski, opera. 21.30 Sanjajte z nami.

:: SREDA, 8. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 I Cameristi di Venezia. D. Zanettovich: Ricercare in Canzone iz Godalnega tria. 18.55 Enrico Rava Quartet. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Western pop-folk. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. 22.10 Film in musicals.

:: ČETRTEK, 9. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelji naše dežele. 19.10 Dopisovanje Francesco Leopoldo Savio - Matija Čop (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 »Vlaki so vozili mimo«. Radijska drama, napisal Carlo Di Stefano, prevedla Jadviga Komac. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.05 Glasba v razvedrilo.

:: PETEK, 10. oktobra, ob: 7.44 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Mezzosopranistka Nora Jankovič in pianistka Neva Merlak izvajata samospeve Cirila Preglja, Antona Lajovca, Rada Simonittija, Pavla Sivica in Marija Kogoja. 18.45 Orkestri lahke glasbe. 19.10 Bruno Pignoni: »Valentino«. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.35 Nocoj plešimo!

:: SOBOTA, 11. oktobra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušalce. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Mladinski župnijski krožek v Zgoniku«. 19.25 Pevska revija. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Slovenski satir na Primorskem«. Radijska igra, napisal Mirko Mahnič. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Orkester tedna: Helmuth Zacharias.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphar Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Italija in Jugoslavija bosta podpisali sporazum o meji

(nadaljevanje s 1. strani)

lagi stalnega bivališča dne 10.6.1940. Vse to verjetno prihaja v poštev za prebivalce bivših con A in B tržaškega ozemlja.

4. Londonski sporazum o soglasju preneha veljati in s tem preneha tudi veljavnost posebnega statuta za slovensko manjšino na Tržaškem in za italijansko manjšino v bivši coni B. Kar zadeva vprašanje narodnih manjšin, je minister Rumor takole dejal:

»Ustrezno pažnjo bomo posvetili pripadnikom etničnih skupnosti, ki sedaj uživajo določila posebnega statuta londonskega sporazuma. V trenutku, ko bosta memorandum in torej tudi posebni statut nehali veljati bo vsaka izmed vlad izjavila, da bo ohranila notranje ukrepe, sprejete v uresničitev omenjenega statuta in da zagotavlja, v okviru lastnega ustroja, ohranitev ravni zaščite pripadnikov posameznih etničnih skupin, ki jo je predvideval s svojimi normami omenjeni statut.«

Iz teh izvajanj ni jasno razvidno, ali bo manjšinska zaščita zaobjemala celotno manjšino v Italiji, oziroma Jugoslaviji. Naravno in logično bi bilo, da bi se določila posebnega statuta memorandumu o soglasju v izpopolnjeni obliki raztegnila na vse pripadnike narodnih manjšin ne glede na ozemlje, kjer prebivajo.

Jasno je, da bomo zamejski Slovenci prav s tega vidika presojali novi spora-

zum med obema državama, čeprav, kot smo že dejali, predstavlja takšen dogovor pomemben korak na poti čedalje večjega sodelovanja in sporazumevanja med narodi obeh držav.

AMERIČANI SO NEVEDNEŽI GLEDE SVETOVNIH PROBLEMOV

Zahodnonemški minister za gospodarsko sodelovanje Egon Bahr, je izjavil v intervjuju, ki ga je dal zdaj za ameriški tednik »Time«, da je povprečni Američan strašen ignorant glede svetovnega dogajanja. Rekel je med drugim: »Američani ne vedo kaj se dogaja v svetu... Masa prebivalstva nima niti najmanjše predstave o odgovornosti, ki jo imajo Združene države v svetu. Upam samo, da bodo delovali po svoji vednosti neglede na zaspanost večine.«

Egon Bahr je tudi kritiziral ameriško televizijo, češ da ima preveč oddaj o nasilju in gospodarskih reklam. Tako dobi človek vtis, kot da je samo nasilje dobra vrsta predstave.

Po Bahrovem mnenju je tudi ameriška prehrana pusta in brez fantazije. Grozljivo je, če mora živeti človek samo od hrenovk, v zavesti, da ima na izbiri samo še obložene kruhke, je izjavil.

Kot poročajo, si je privoščil takoj po vrnitvi v domovino najprej pošteno porcijo svinjske pečenke z mešano solato, jo pošteno zalil z renskim vinom, nato pa veselo zapel: »Deutschland, Deutschland über alles«.

SKOZI DALJNOGLED

KAJ JE DOSEGEL FRANCO

S tem, da je dal Franco v soboto ustreliti pet mladih antifrankistov (drugi šest je pomilostil na »dosmrtno« ječo, seveda do svoje smrti), gotovo ni utrdil svojega režima, kvečjemu ga je na novo osramotil pred svetom in omajal v zavesti samega španskega prebivalstva. Predvsem pa je dosegel to, da je tiste dni ves svet govoril in pisal o Baskih in Kataloncih. Tiste dni so bili oboji in njihove zahteve večkrat na ustnicah ljudi in natisnjeni v časnikih, kot najštevilnejši narodi na svetu. Tega bi ne bila mogla baskovska in katalonska propaganda nikoli doseči. To je lahko dosegla le kratkovidnost nekega diktatorja.

TEMNA PREDVIDEVANJA ZA PRIHRANKE V BANKAH

Kot vsako leto je vlada predložila zadnji dan septembra parlamentu poročilo o gospodarskem stanju v državi, ki je seveda vse prej kot rožnato, pa tudi ne presejnetljivo. Poročilo trdi, da se bo letošnje leto zaključilo s klavirno gospodarsko bilanco: s 3 do 3,5 (drugi menijo celo 4) odstotnim zmanjšanjem narodnega dohodka v primerjavi z lanskim letom. To se ni zgodilo že desetletja. Lani so predvidevali skromen porast narodnega dohodka v letošnjem letu za 1,5 odst. Gospodarstvo je torej šlo slabše, kot so pričakovali. Za leto 1976 je

predvideno povečanje narodnega dohodka za 8 odst. Toda če bo vse povečanje porabljeno za zvišanje plač, ne bo nič ostalo za investicije in gospodarski položaj bo veliko slabši, zlasti v pogledu zaposlovanja. Ne bo novih delovnih mest za mlade in brezposelnost bo grozila tudi starejšim letnikom.

Vladno poročilo predvideva, da se bo leto zaključilo z naslednjo negativno bilanco: zmanjšanje narodnega dohodka za 3-3,5 odst. (to bo odvisno od »jesenskih« stavk), zmanjšanje investicij za 13 odst. v primerjavi z lani, zmanjšanje zasebne potrošnje za 3 odst. in zvišanje cen za 18 odst. (tudi v primerjavi z lani). Toliko bodo ob koncu leta manj vredni tudi prihranki v bankah.

KATERO SODIŠČE?

Madridski kardinal, ki je menda hotel doprinesiti svoje k »pomirjenju« v Španiji, je opomnil, kot smo zvedeli iz televizije, mlade baskovske in katalonske antifrankiste, da bi si ne smeli sami jemati pravice do sojenja, t.j. do ubijanja policistov itd. Načelno je to že res, toda komu na potem prepustijo, da jim bo delil pravico? Generalu Francu? Ali mednarodnemu sodišču v Haagu in bo Franco na to pristal? Tudi kardinali mahnejo včasih hudo mimo...

Brez zanašanja na čudeže

Morova vlada je objavila oklic na narod, v katerem kliče k osveščenosti o težavah, v katerih se nahaja država. Ta oklic je naslovljena na ljudstvo v hipu, ko se je začela takoimenovana »vroča jesen«, s katero so začeli sindikati boj z vlado za uveljavitev svojih zahtev po znatnem zvišanju plač in pri obnavljanju delovnih pogojev, ki zapadejo to jesen. Nedvomno je bil predvsem to glavni vzrok, zaradi katerega se je vlada odločila za tak oklic.

Gospodarski zaplet v Italiji je res tak, da bi morali iti lasje kvišju veliko bolj krepkim možakom, kot sta Moro in La Malfa, kateremu je gospodarstvo največja skrb. Rekli smo zaplet, ne položaj, kajti položaj italijanskega gospodarstva je v bistvu enak kot položaj vseh drugih gospodarstev Evropske skupnosti. Boriti se mora z ena-

kimi, čeprav hudimi težavami, kot so nagle naraščanje cene petroleja in drugih pogonskih sredstev, inflacija, težave z izvozom, nerazvitost nekaterih področij, kar je zavora vsega narodnega gospodarstva, itd. Toda temu se pridružujejo v Italiji še nekateri dejavniki, ki povzročajo poseben zaplet in otežujejo reševanje teh zdaj že »normalnih« težav: to so stavke, zahteve sindikatov po tolikem zvišanju plač, da bi nadomestilo izgubo kupne moči zaradi inflacije, in absoluten upad narodnega dohodka in produkcije za 3 do 4 odst. v letošnjem letu. To zadnje je še posebej hudo in je dejansko izreden pojav v današnji Evropi in v svetu, kljub vsem neštetim gospodarskim težavam. Spričo tolikgega upada produkcije — a dejansko znaša upad, računajoč, da bi morala vrednost narodnega dohodka narasti vsako leto za 5-6 odst. — vsaj 7 odst. — se zdi, da bodo popolnoma zaman vsi naporji vlade in gospodarstvenikov, da bi v doglednem času izboljšali gospodarsko stanje v Italiji. Razen če se vsi tisti, ki bi morali prispevati k ozdravljenju gospodarstva, vlada, stranke, parlament, podjetniki, sindikati, bančništvo, spo-

razumejo in začnejo složno sodelovati v ta namen, s tem ciljem pred očmi in s trdnim namenom, da odložijo vse spore, ki bi zavirali tako prizadevanje. Toda pričakovati danes v Italiji tako složnost je nestvarno. Med strankami, zlasti med vladnimi strankami in levo opozicijo ter med vlado in sindikati se sicer vodijo velike polemike o gospodarstvu, toda v bistvu komunistični opoziciji ne gre toliko za ozdravljenje gospodarstva kot za oblast, in zato bi bilo naivno pričakovati, da bo sodelovala pri prizadevanju za odpravo gospodarske krize, oblast pa da bi ostala pri tem Krščanski demokraciji in njenima zaveznicama. To bi bilo nelogično in v nasprotju s političnim ciljem komunistične stranke, pa tudi z njenim gospodarsko-socialnim konceptom. Komunisti so trdno prepričani, da je mogoče ozdraviti italijansko gospodarstvo samo s korenito operacijo — z operacijo zamenjave oblasti — in s tem, da ga začno zdraviti po radikalno-marxistični komunistični formuli.

Kakšna je v podrobnostih ta gospodarska formula, ki bi jo uporabila KPI, je za zdaj še tajnost: ali bi bila ta formula togega centralističnega načrtovanja po sovjetskem vzoru, ali formula »delavskega sa-

(Dalje na 7. strani)

ZA KAJ GRE BASKOM IN KATALONCEM?

(Nadaljevanje s 1. strani)

zavedni in najbolj bojeviti. To je zelo star narod, ki je živel v severni Španiji že v času Rimljanov in se bojeval z njimi. Potem se je tolkel z Vizigoti, ki si ga niso mogli nikoli dokončno podvreči, in pozneje z Arabci, ki so zasedli večino Španije. Hud udarec so prizadeli Baski celo vojski Karla Velikega, o čemer priča starodavni Rolandov ep. Potem so dolga stoletja živeli svobodno, dokler si jih v novejši dobi ni podvrigel kastiljanski centralizem. Katalonci so najštevilnejši med temi narodi, saj jih je okrog osem milijonov. Še bolj kot Baski so si ohranili svoj jezik, vendar pa so politično nekoliko bolj pasivni razen narodne elite, t.j. intelektualcev, med katerimi se odlikujejo duhovniki.

Sedanje okrutno dejanje Francovega režima je samo epizoda v dolgem in težkem boju teh narodov za svobodo in neodvisnost. Ta boj je sicer povezan s splošnim bojem za demokracijo v Španiji, vendar ima tudi lasten narodno-politični cilj.

Tiskovna agencija Alpe-Adria

Uredniki nove tiskovne agencije Alpe Adria so pred dnevi priredili v prostorih časnikarskega krožka v Trstu tiskovno konferenco, na kateri so časnikarje obvestili o namenih in nalogah novoustanovljene agencije. Ravnatelj Bogo Samsa je prebral izjavo, v kateri je med drugim rečeno, da bo agencija posredovala javnosti informacije iz političnega, upravnega, gospodarskega in kulturnega ter športnega življenja v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Pri tem bosta njeno delo prevevala objektivnost in protifašistični duh. Agencija bo imela hkrati trajne stike z italijansko skupnostjo, ki živi v Jugoslaviji. Ena izmed nalog tiskov-

ne agencije je tudi poudarjati vlogo mostu dežele Furlanije - Julijske krajine. Pri novi agenciji, ki bo posredovala v glavnem informacije italijanski koprski televiziji, sta nameščena dosedanji urednik Primorskega dnevnika Bogo Samsa, ki je tudi ravnatelj agencije, ter časnikar Sergij Premru. Svoje dopisnike pa ima agencija v vseh štirih središčih naše dežele.

Kolegom pri novi tiskovni agenciji želimo veliko uspeha pri njihovem delu.

—o—

STOLETNIKI NA JAPONSKEM

Japonsko ministrstvo za zdravstvo je naznanilo, da bo 30. septembra na Japonskem 458 ljudi, starih sto let ali še več, do 31. oktobra pa bo število stoletnikov naraslo še za nadaljnjih 260, tako da bo ob koncu oktobra na Japonskem nad 800 ljudi, starih nad sto let.

Najstarejša oseba je neka Niwa Kawamoto, ki ima že 112 let.

—o—

ŠOLA GLASBENE MATICE

Vaje otroškega in mladinskega pevskega zbora bodo letos vsak ponedeljek ob 18. uri v Kulturnem domu. Pričetek 6. oktobra ob 18. uri.

Pevske vaje bodo tudi vsak torek ob 18. uri v šoli Glasbene Matice v Trstu. Pričetek 7. oktobra ob 18. uri.

Vabimo k čim številnejšem obisku.

Mali oglasi

FRIZERKO išče Stalno slovensko gledališče. Zagotovljena strokovna specializacija. Prijave na Upravi SSG v Trstu, Ul. Petronio 4, v uradnih urah. Tel. 734265/9.

Pred novim šolskim letom

(Nadaljevanje s 1. strani)

čakovati, da jim bodo vzgajali otroke v slovenskem neoportunističnem duhu.

In končno se odpirajo problemi tudi pred našimi šolarji, malimi in velikimi, in pred njihovimi starši. Ti zadnji bodo spet začeli leto žrtev, skrbi in sodelovanja s svojimi sinovi in hčerkami. Marsikateri starši, posebno pa matere, so v tem pravi junaki. Z otroki delajo domače naloge, ponavljajo lekcije, se učijo tujih jezikov, slovenske slovnice in matematike in trpijo z njimi ob morebitnih neuspehih ter se veselijo ob uspehih. In nikoli ni konec denarnih izdatkov, kar bo zlasti v tem letu, ko se gospodarska kriza zaostre, tem bolj občutno. Toda vse bosta premagovala ljubezen in požrtvovalnost. Učence pa čaka šolski trud, ki pomeni privajanje na življenje, na odgovornost, na težave in razočaranja, na uspehe in neuspehe. Želimo jim, da bi čim bolj doumeli pomen in resnost šolanja kot

priprave na življenjski boj, ki ni lahek. Komur manjka dobra šolska priprava, ta nujno prej ali slej zaostane v delovni in življenjski tekmi in postane žrtev razočaranja. Toda vse šolske težave bodo naši šolarji lažje premagovali, če bodo imeli tudi učitelji in profesorji razumevanje zanje in če bodo učenci deležni z njihove strani ne le strokovnega pouka, ampak tudi ljubezni in razumevanja za njihovo duševnost in za socialne razmere, iz katerih prihajajo. Žal tega še vedno manjka, kot manjka po drugi strani pri učencih razumevanje za probleme profesorjev in učiteljev. Z večjim medsebojnim zblizanjem in ljubeznijo bi morda marsikaj tega odpadlo in bi ne bilo toliko pritožb zaradi pomanjkanja discipline na šolah.

Vsem našim šolnikom, šolarjem in staršem želimo torej obilo medsebojnega razumevanja, sodelovanja, ljubezni in uspehov v novem šolskem letu!

Slovenska skupnost o aktualnih problemih

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti se je pod predsedstvom Mirka Špacapana zbralo 30. septembra letos v Jamljah in obravnavalo več perečih problemov.

Pred tem pa je tajništvo počastilo spomin pok. prof. Rada Bednarika, ki je kot podpredsednik goriške Slovenske skupnosti sodeloval do zadnjega za slovensko stvar.

Posebno pozornost je tajništvo posvetilo problemu dokončne ureditve meje med Italijo in Jugoslavijo ter krizi, ki je zajela deželni odbor Furlanije - Julijske krajine ter stranke, ki ga sestavljajo. O teh problemih je poročal deželni tajnik dr. Drago Štoka, nakar se je razvila diskusija, v katero so posegli vsi prisotni.

Takoj na začetku seje pa je deželno tajništvo Slovenske skupnosti z ogorčenjem obsodilo zločinsko ustrelitev baskovskih in španskih rodoljubov, ki so darovali svoja življenja za boljše dneve svojega naroda in za svobodo vsega španskega ljudstva, ki ječi pod okovi fašistične diktature. Toda prej ali slej bo španskemu narodu zasijala svoboda in takrat bodo padli rodoljubi zavzeli v zgodovini svojega naroda tista mesta, ki jih danes imajo v naših srcih Bidovec, Marušič, Valenčič, Miloš ter vsi, ki so padli za svobodo slovenskega naroda od početkov fašizma do leta 1945.

V zvezi z vestmi z doseženim sporazumom med Italijo in Jugoslavijo glede dokončne ureditve meje ter vprašanja razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja se deželno tajništvo Slovenske skupnosti sklicuje na stališče, ki ga je tržaška Slovenska skupnost zavzela 2. aprila 1974, ko je izjavila »da smatra dosedanje ureditev meje med obema državama za ustaljeno dejstvo in zato zahteva, naj se v kali odpravi vsakršen razlog za nestvarne interpretacije in pogrevanje preživelih stališč, ki so za vse škodljive«.

Trenja, ki so bila med Italijo in Jugoslavijo zaradi odprtega vprašanja dokončne ureditve meje so seveda neugodno vplivala na medsebojne odnose obeh držav, kar se je posredno negativno odražalo tudi pri reševanju odprtih vprašanj slovenske manjšine v Italiji.

Zaradi tega je razumljivo, da deželno

tajništvo Slovenske skupnosti pozitivno ocenjuje dokončno ureditev meje in meni, da bo sporazum ugodno vplival na bodoči razvoj vsestranskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo ter pospešil in poglobil mirno sožitje med tu živečima narodoma. Slovenska narodna skupnost, ki je bila doslej z londonskim sporazumom razdeljena na tržaške in druge Slovence v Italiji, bo morala odslej naprej tvoriti politično in juridično celovitost. V tej zvezi je zato deželno tajništvo Slovenske skupnosti prepričana, da bi morale pravice, zapisane o tem v londonskem sporazumu v korist slovenske manjšine, biti dopolnjene in raztegnjene z novim sporazumom na vse Slovence v deželi Furlaniji - Julijski krajini, ker gre za eno samo manjšino, ki zdaj mora biti v vsem zaščiten v vseh svojih narodnih, političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih vrednotah.

Svojo dokončno stališče o italijansko-jugoslovanskem sporazumu pa bo deželno tajništvo Slovenske skupnosti zavzelo, ko bodo podrobno znane določbe celotnega

sporazuma, posebej glede globalne zaščite Slovencev v Italiji.

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je nato obširno govorilo o politični krizi, ki je ponovno zajela stranke, ki sestavljajo sedanji deželni odbor. Posebno pozornost je tajništvo posvetilo trenju, ki vlada med štirimi strankami, t.j. med KD, PSI, PSDI in PRI; to trenje dejansko onemogoča sedanjemu odboru resno delo ter učinkovito reševanje problemov, ki tarejo delovnega človeka. Neučinkovit pa je sedanji deželni odbor predvsem kar zadeva reševanje odprtih slovenskih vprašanj, na katero je Slovenska skupnost večkrat opozorila, bodisi posredno, bodisi prek številnih zakonskih osnutkov, ki jih je vložila v deželnem svetu, posebej prek zakonskega osnutka za globano zaščito Slovencev v Italiji. Ker se doslej sedanji deželni odbor dejansko sploh še ni stvarneje dotaknil perečih slovenskih vprašanj, meni deželno tajništvo Slovenske skupnosti, da bi bilo prav, ako bi sedanji odbor odstopil. Demokratične stranke pa bi morale čimprej sestaviti tak deželni odbor, ki bo kos sedanjemu težkemu političnemu in ekonomskemu položaju in ki se bo znal takoj z učinkovitostjo soočiti s perečimi vprašanji slovenske narodne skupnosti v Italiji.

S seje devinsko-nabrežinskega občinskega sveta

V ponedeljek se je ponovno sestel devinsko - nabrežinski svet. Župan poslanec Škerk je odgovarjal vsem svetovalcem, ki so posegli v razpravo o programu nove uprave.

V začetku seje so prisotni (manjkal je neofašist) soglasno sprejeli resolucijo solidarnosti s španskimi rodoljubi in z obsodbo črnega Francovega terorja. Nato je župan sporočil, da bo občinska uprava sprejela Brezigarjev predlog in sklicala javno zborovanje, na katerem naj se obsodi vsako porajanje fašizma in naj se prebivalci seznanijo z bojem španskega in baskovega ljudstva.

Župan je nato skušal na kratko odgovorjati posegom posameznih svetovalcev. V začetku se je zahvalil odborniku Depangherju, ki je že na zadnji seji (kot smo poro-

čali) dal politični odgovor važnejšim posegom; sam pa je priznal, da je program nove uprave nujno pomanjkljiv, ker se KPI in PSI zavedata, da nimata večine in da torej ne moreta pripravljati dolgoročnih načrtov. Poslanec Škerk je polemiziral s prejšnjo upravo, češ da se je posluževala klientelizma in da ni prav izkoriščala uslužbencev. Dejal je, da ima ta uprava v načrtu več pobud, ki bi prinesle občini dohodke in bi obenem dale ponosa uslužbencem, ki da so sedaj neproduktivni. (Navedel je nekaj primerov: Uslužbenci otroških vrtecev bi lahko delali v poletnih mesecih v občinskih kioskih ob morju in pobirali parkirno takso v sesljanskem zavihu, ki naj bi bila nov vir občinskih dohodkov). Župan se je tudi dotaknil problema dobre vere prejšnje uprave, saj je izjavil, da nekateri predlogi, ki so bili sprejeti v zvezi z regulacijskim načrtom, ne izhajajo iz dokončnega elaborata tehničnih uradov. Ker je bila obtožba zelo huda, je svetovalec Brezigar zahteval, da občinski odbor izvede preiskavo, če se res niso upoštevali nekateri občinski sklepi.

Županovi odgovori so bili precej splošni in očitno je, da drži v rokah politične vajeti sedanje uprave tajnik KPI Depangher. Naš vtis je ta, da so sedanji upravitelji sicer polni dobre volje, da pa se še ne zavedajo realnih možnosti ukrepanja občine. Prevečkrat polemizirajo brez potrebe s prejšnjo upravo in obljublajo korenite spremembe in večjo učinkovitost posegov. Iz vsega srca jim želimo, da bi se jim vse posrečilo. Prepričani pa smo, da se bodo kmalu soočili z resničnimi, objektivnimi težavami, ki onemogočajo vsako resno pobu-

(Dalje na 6. strani)

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsic

Anton Korsic

**Oprema
za terase in vrtove**

**POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!**

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757

Zadnja pot prof. Rada Bednarika

V četrtek, 25. septembra, se je velika množica goriških in tržaških Slovencev za vedno poslovila od našega sourednika in uglednega kulturnega delavca prof. Rada Bednarika, ki je iznenada umrl v torek, 23. septembra zvečer. Pred mrtvaško kapelo goriške bolnišnice so se zbrali predstavniki političnega, kulturnega in gospodarskega življenja v zamejstvu. Opazili pa smo tudi veliko število rojakov z onstran meje, saj je bil pokojnik zelo znan po vsej Primorski.

Pogrebni obred je opravil msgr. Močnik ob asistenci še drugih duhovnikov. Maša zadušnica je bila v župnijski cerkvi na Placuti. Med obredom je pel zbor »Mirko Filej« pod vodstvom Zdravka Klanjščka.

Ob odprtem grobu so se od pokojnega priljubljenega profesorja poslovili urednik Novega lista dr. Drago Legiša, ki se mu je toplo zahvalil za njegovo dolgoletno marljivo sodelovanje, deželni tajnik Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka, ki je v prisrčnih besedah orisal pokojnikov lik, župnik Stanko Žerjal, predstavnik Kluba starih go-

riških študentov Ludvik Zorzut in ravnatelj, prof. Albin Sirk, kot zastopnik Sindikata slovenske šole. Tudi na grobu je zbor »Mirko Filej« zapel pokojniku v slovo žalostinko.

—o—

PISMO VODSTVU RAI-TV V RIMU

Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici je naslovila na vodstvo RAI-TV v Rimu naslednje pismo:

V zvezi z reformami in novostmi, ki se predvidevajo v okviru italijanske televizije, je glavni svet Zveze slovenske katoliške prosvete v Gorici na izredni seji dne 8. septembra 1975 z odobravanjem vzel na zna-

nje, da misli državno vodstvo RAI-TV vpletati tudi televizijske oddaje v slovenskem jeziku. Vendar želimo pri tem opozoriti na nevarnosti da se pri sestavljanju programov te oddaje ne vpelje kaka politična in ideološka diskriminacija. Zato želimo, da bi bodoče televizijske oddaje za slovensko prebivalstvo v Italiji bile ideološko odprte, politično široke in da bi zajemale celotno ozemlje, kjer prebivajo Slovenci v mejah Italijanske republike, to se pravi od Trsta preko Goriške in Slovenske Benečije do Kanalske doline. Le v takem primeru bodo slovenske TV oddaje dosegle svoj namen.

Istočasno pozivamo vse odgovorne pri vodstvu RAI-TV, da pritegnejo k formiranju programov bodočih televizijskih oddaj za Slovence osebe, ki bodo kompetentne in ki bodo zastopale vse politične in zlasti kulturne komponente slovenskega prebivalstva v Italiji. Na ta način se ohrani pluralistični značaj novih oddaj in bodo te v resnici pospeševale »dejavnosti in pobude, ki se tičejo kulturne zakladnice jezikovnih manjšin (le attività e le iniziative riguardanti il patrimonio culturale delle minoranze linguistiche), kot pravi deželni zakon z dne 2. julija 1969, števil. 11.

V upanju, da bo vodstvo RAI-TV upoštevalo navedene naše želje in predloge, izražamo svoje spoštovanje.

Gorica, dne 8. septembra 1975.

Predsednik: dr. Kazimir Humar
Tajnik: prof. Silvan Kerševan

V Podgori so odkrili spomenik

V nedeljo, 28. t.m. dopoldne, so v Podgori slovesno odkrili spomenik padlim v narodnoosvobodilnem boju. Slovesnosti se je udeležila ogromna množica domačinov in ljudi iz okoliških krajev. Spomenik je blagoslovil domači župnik Mazora, slavnostni spored pa je vodil domačin Ivan Bregant, predsednik odbora za postavitev spomenika. Govorili so goriški župan Pasquale De Simone, poslanec Albin Škerk in predstavnik ANPI poslanec Isacco Nahoum. Govor-

niki so se zavzeli za mirno sožitje med tukaj živečima narodoma, slednji je omenil tudi bližnji sporazum med Italijo in Jugoslavijo o dokončni rešitvi vprašanja meje ki naj prispeva k še boljšemu sodelovanju med obema sosednjima državama.

V kulturnem sporedu so sodelovali obnovljeni domači pevski zbor, otroški zbor tamkajšnje osnovne šole, partizanski pevski zbor iz Trsta in godba na pihala iz Anhovega. Od vidnejših gostov so se slovesnosti udeležili generalni konzul SFRJ v Trstu Ivan Renko, doberdobski župan Andrej Jarc, sovodenjski župan Jožef Češčut in podžupan iz Števerjana Ciril Terpin. Popoldne sta godba iz Anhovega in Tržaški partizanski pevski zbor pred spomenikom priredila koncert. Spomenik je delo arhitekta Ceja in kiparja Negovana Nemca.

—o—

NOSOROGI V NEVARNOSTI, DA IZUMREJO

V Keniji grozi nosorogom iztrebljenje zaradi divjega lova. Divji lovci ne ubijajo nosorogov zaradi mesa, ampak zaradi roga na nosu, kajti po tem rogu vlada v Hong Kongu in po vsem Daljnem vzhodu veliko povpraševanje; prahu, ki ga dobijo iz zmlatega ali nastrganega roga, pripisujejo namreč čarobno moč v ljubezni. Zato je ta prah zelo drag. Seveda pa je to le praznoverje, enako kot slovita »moška voda« iz Srbije.

Kenijska vlada pripravlja strožje predpise za zaščito nosorogov, da bi tako preprečila njihovo uničenje.

OBVESTILO

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti vabi člane, da se udeležijo celodnevne študijskega seminarja, ki bo 11. oktobra ob 9. uri v Števerjanu.

ZAHVALA

Ob tolikih izrazih sočutja, ki smo ga bili deležni ob izgubi našega draga

RADA BEDNARIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin.

Družina Bednarik in drugo sorodstvo

Gorica, 28. septembra 1975

Dne 25. septembra 1975 nas je nenadoma zapustil naš dragi

odv. dr. NICOLO' TONKLI

Po pogrebu naznanjajo žalostno vest

žena Maria Grinover, svakinja Marta Tommasini in nečaki.

Gorica, 27. septembra 1975.

Mednarodno pevsko tekmovanje v Gorici

V nedeljo, 21. t.m., se je v veliki telovadni dvorani v Gorici zaključilo 14. mednarodno tekmovanje pevskih zborov »C.A. Seghizzi«, ki ga vsako leto prireja istoimensko pevsko društvo. Tekmovanje se je začelo v četrtek, 18. t.m., v soboto zvečer je bilo nagrajevanje in reprezentativni nastop najboljših v polifoniji, v nedeljo zvečer pa v folklorni kategoriji. V štirih dneh je nastopilo 19 pevskih zborov iz naslednjih držav: Italije, Avstrije, Nemčije, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije, Poljske in Jugoslavije. Nastopil pa ni noben slovenski pevski zbor, niti iz zamejstva niti iz Slovenije, kajti iz Jugoslavije se je tekmovanja udeležil le zbor »Kočo Racin« iz Skopja, že star znanec goriškega občinstva.

V polifoniji je v kategoriji moških zborov zmagal zbor »Coradini« iz Arezza, drugi je bil »A. Illersberg« iz Trsta, tretji politehniški zbor iz Poznanja (Poljska). Pri ženskih zborih je zmagal zbor gradbenikov iz Budimpešte, drugi pa je bil univerzitetni zbor iz Bratislave, tretji pa »Vokalensemble Völkmarkt« iz Velikovca (Avstrija). Najboljši mešani zbor so bili gradbeniki iz Budimpešte, drugi je bil zbor »Aleco« iz Sofije, tretji univerzitetni zbor iz Bratislave.

V folklorni kategoriji so bili pri moških zborih prvi poljski študentje iz Poznanja, drugi je bil »A. Illersberg« iz Trsta, tretji »Coradini« iz Arezza. Med ženskimi zbori so ponovno zmagale budimpeštanske pevke, drugo mesto je zasedel zbor »Melodiae« iz Trsta, tretje »Vokalensemble Völkermarkt« iz Velikovca. Najboljši mešani zbor v folklorni kategoriji je bil »Aleco« iz Sofije, drugi so bili gradbeniki iz Budimpešte, tretji pa univerzitetni zbor iz Bratislave.

Iz rezultatov je torej razvidno, da so slavili zmagoslavje zbori iz vzhodnih držav (Poljska, Češkoslovaška, Madžarska, Bolgarija), visoko sta se povzpela tudi dva italijanska zbora (»Coradini« in »A. Illersberg«). Prvi zaslužen, medtem ko je »Illersberg« po mnenju mnogih bil obakrat previsoko ocenjen, v polifoniji na škodo poljskih študentov, v folklori pa zbora iz

Arezza, ki sta se uvrstila za Tržačani. Poslušalci so na tekmovanju lahko slišali zelo raznolike skladbe, od renesanse (letos so bile obvezne skladbe v polifonski kategoriji stvaritve skladatelja Palestrine) do najnovejše dobe. Posebej je treba poudariti zgledno izvajanje avantgardne glasbe pri zboru iz Arezza, ki sicer odlično obvlada tudi enoglasno koralno petje in polifonijo. Kot zanimivost naj omenimo, da smo kljub odsotnosti slovenskih zborov slišali tudi skladbe slovenskih in sploh jugoslovanskih avtorjev. Tako so pevci iz Arezza v italijanskem prevodu izvajali pesmi

Deseto srednjeevropsko kulturno srečanje v Gorici

V torek se je v Gorici zaključilo 10. srednjeevropsko kulturno srečanje, ki ga vsako leto prireja revija »Iniziativa Isontina«. Začelo se je v soboto, 27. t.m. dopoldne v palači Attens, kjer so se tudi odvijala vsa predavanja. Na slovesnosti odprtja so med drugim govorili goriški župan Pasquale De Simone, senator Michele Martina in predsednik deželne odbora Furlanije-Juljske krajine Comelli.

Letošnje srečanje je bilo posvečeno slikarstvu v srednji Evropi od leta 1890 do 1930, torej obdobju, ki je bilo zaznamovano s secesijo, impresionizmom in ekspresionizmom. O umetnostnih razmerah v Gorici v tem času je spregovoril v uvodnem referatu ugledni umetnostni zgodovinar, goriški rojak prof. Antonio Morassi in v njem omenil tudi slovenski delež. Poleg strokovnjakov iz Italije so na tem srečanju s predavanji sodelovali še poznavalci slikarstva iz Slovenije, Avstrije, Češkoslovaške, Poljske in Madžarske. Od Slovencev naj omenimo najprej domačina prof. Milka Renerja, ki je poročal o slovenskih slikarjih v Gorici v prvih treh desetletjih 20. stoletja in postavil slikarja Vena Piona, skladatelja Marija Kogoja in pisatelja Iva-

Emila Cossetta in Stevana Mokranjca, »Coro del dopolavoro ferroviario« iz Trsta pa je odpel »Svatovsko pesem« Borisa Papadopula in »Veter« Ubalda Vrabca, oboje v originalu. Zbor »Illersberg« iz Trsta pa je na zaključnem večeru v nedeljo zapel v italijanščini Vodopivčeve »Žabe«. Še enkrat pa moramo poudariti, da je velika škoda, ker slovenski zbori, zlasti zamejski, popolnoma manjkajo na tem tekmovanju, ki omogoča, da se številno občinstvo, pa tudi pevci, dirigenti in strokovnjaki iz različnih držav seznanijo z dosežki slovenske pevske kulture in sploh s slovensko prisotnostjo v zamejstvu.

Pevski zbor »Kočo Racin« iz Skopja je v nedeljo dopoldne pel tudi pri slovenski maši v cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Izvajal je liturgične skladbe v latinskem in starocerkvenoslovanskem jeziku.

na Preglja v sam vrh slovenskega ekspresionizma. Dr. Emiljan Cevc je prispeval referat o temeljih slovenskega modernega slikarstva in v njem razčlenil zlasti slovenski impresionizem. Dr. Ivan Sedej je govoril o slovenskem ekspresionizmu, dr. Mirko Juteršek o slikarstvu Matije Jama in opozoril na razlike z Jakopičevim delom. Prof. Damjan Prelovšek je osvetlil Plečnikov prispevek v risbi ob koncu prejšnjega stoletja. Vsi slovenski predavatelji, razen Goričana Renerja, so prišli iz Ljubljane.

Ob zaključku srečanja so se zborovalci zbrali v dvorani deželnih stanov na gori-

(Dalje na 8. strani)

—o—

S SEJE DEVINSKO-NABREŽINSKEGA OBČINSKEGA SVETA

(Nadaljevanje s 4. strani)

do vseh deficitarnih občin ne glede na njihovo bolj ali manj napredno lice.

V prejšnjih dneh so se pričeli vaški sestanki, ki jih je priredila občinska komisija za decentralizacijo, katero sestavljajo po en član vseh ustavnih strank. Komisija ima nalogo, da sliši predloge ljudstva in da na podlagi teh izdelava dokončni predlog za občinski svet. Sestanki so bili na splošno slabo obiskani, razen šempoljskega, in to nam še enkrat dokazuje, da med ljudstvom ni pravega odziva. Naše ljudi zanimajo predvsem konkretni problemi, ki se tičejo ali vasi ali posameznikov. Na prste ene roke bi lahko sešteli posege, ki so zadevali decentralizacijo. Iz teh posegov pa sta se izkristalizirala dva predloga: Prvi, katerega nekje zagovarja tudi komisija v celoti, predvideva tri področja, ki gredo od zgornjega dela do morja in kjer bi vsako področje zajemalo domačine in priseljence, da bi vsakdo bil soodgovoren tudi za probleme, ki mu niso tako blizu: drugi, katerega zagovarjajo v glavnem domačini, predvideva več manjših področij, ki so bolj homogena in kjer bi manjkalo povezave med zgornjim Krasom in morjem.

Sestanki se bodo zaključili še ta teden in nato se bodo morale stranke izreči o dokončnih predlogih.

kn

Predstavniki slovenskega gledališča pri tržaškem županu

Župan tržaške občine inž. Marcello Spaccini je 25. septembra sprejel delegacijo Stalnega slovenskega gledališča, ki ga je seznanila s potekom intenzivnih prizadevanj za rešitev vprašanja sanacije in nadaljnega delovanja ustanove. S svojo značilno odprtostjo in naklonjenostjo je inž. Spaccini izrazil pripravljenost za nadaljnje odločilne posege na vseh ravneh, da se končno razreši huda kriza slovenske gledališke hiše, brez katere bi bilo nepopravljivo osiromašeno kulturno bogastvo našega mesta in vse dežele. Ta svoja prizadevanja bo tržaški župan zastavil tudi na skupnem sestanku vseh zainteresiranih

javnih uprav, ki ga bo sklicala dežela Furlanija - Julijska krajina.

Po razgovoru s predstavniki strank ustanove loka, s predsednikom tržaške pokrajine dr. Zanettijem, z deželnim odbornikom za šolstvo in kulturne dejavnosti dr. Volpejem, s predsednikom deželnega sveta Pittonijem in županom tržaške občine inž. Spaccinijem, delegacija Stalnega slovenskega gledališča z zaupanjem pričakuje izid zaključnega sestanka na deželi Furlaniji - Julijski krajini, ki bo moral izzvati ustrezne ukrepe in omogočiti nadaljnje delovanje gledališke ustanove, ki letos praznuje svoj visoki jubilej.

Sodobno kmetijstvo

Vrenje mošta

Vrenje na tropinah, ki ga imenujemo tudi burno vrenje mošta, traja različno dolgo in sicer v skladu z navadami in željami pivcev, seveda tudi v skladu z uporabo vina (vino za takojšnjo uporabo, vino za vstekljenjenje). Pri vinu, ki ga ne mislimo vstekljeniti, to velja pretežno za Tržaško, traja burno vrenje pri robkanem grozdju približno 3 dni. Rekli smo že zadnjič, da bo tisti, ki hoče imeti vino bolj celinaste barve, dlje časa držati mošt na tropinah: ca 3 dni pri belem vinu, pri črnem več, v nasprotnem primeru pa manj (24 do 36 ur pri belem na Tržaškem, na Goriškem navedno 6-12 ur, največ 24 ur). Dalj časa ko mošt stoji na tropinah, več izluži iz jagodnih kožic (pri nerobkanem grozdju dodatno še iz pecljev) čreslovine (tanina), barve in listnega zelenila ter drugih nezaželenih snovi, ki kvarijo kakovost vina. Mošt postane trpek, grenkast in močno barvan. Vedno znova poudarjamo, da naj tisti, ki želi imeti temnejšo barvo, grozdje vsaj robka, t.j. oddeli jagode od pecljev, drugače bo imel z vinom težave.

Ko je opravljeno burno vrenje, zmleto grozdje takoj prešamo, mošt pa odtočimo v sod. Zdaj se začne tako imenovano tiho vrenje, ko torej mošt vreje v zaprtih in vedno dovolj velikih sodih. Sod, ki ne sme biti napolnjen do vrha, ima na vrhu kipelno veho (ali podobno napravo, lahko je to preprosta steklena vaza, ki jih imamo navadno doma od raznih marmelad, sočivja in podobnega). Kipelna vеха izpušča iz soda ogljikov dvokis, ki se tvori pri vrenju mošta in istočasno pa prepreči, da bi zrak in glivice prodirale v notranjost soda.

Skrbeti moramo, da temperatura ne pade pod 16 st. C, za kar pa se nam letos ni treba bati. Letos verjetno ni bilo in ne bo s tihim vrenjem nobenih težav. Po brbotanju v kipelni vehi sklepamo, kako poteka vrenje. Sprva je živahno, ker je v moštu precej sladkorja. Ker nekateri vinogradniki sladkajo mošt, jih želimo opomniti, da je to prepovedano, povrh pa tudi nevarno za pijačo. V grozdju je sladkor v obliki glukoze in fruktoze, če sladkamo mošt s sladkorjem, je ta v obliki saharoze. Kvasnice morejo sicer razgraditi saharozo

v glukozo in fruktozo, vendar težje povrevajo in rado ostane nekaj nepovretega sladkorja v vinu, ki je na pomlad hrana škodljivim mikroorganizmom. Takrat pride do zavrelke in sluzastega vina.

S časom je sladkorja v moštu vedno manj in vrenje ponehava, dokler se ne ustavi. Takrat je vino do kraja prevrelo, ali vsaj bi moralo biti prevreto. Če ima sladek priokus, se je vrenje ustavilo prezgodaj (letos verjetno do tega ne bi smelo priti). V tem primeru bi morali del mošta, ki smo ga vzeli iz soda pogreti na 60 st. C in ga

spet vlti v sod. Lahko pa klet tudi zakurimo in nekaj odtočenega vina prelivamo v sod, ali pa dodamo moštu selekcionirane kvasnice, ali pa nekoliko odtisnjene mošta, ki je bogat na glivicah. Ko je vrenje končano, snamemo kipelno veho, napolnimo sod do vrha in ga neprodušno začepimo. Od zdaj naprej začnemo klet začepiti in sicer postopoma. Le v hladni kleti se bo vino očistilo in dozorelo. Temperatura v kleti naj se polagoma ustali nekako pri 10 st. C, pa tudi manj, v skladu z izkušnjami posameznih vinogradnikov. Klet ohladimo na nižjo temperaturo tako, da odpiramo okna v hladnih nočeh. Kdor nima vina za zalivanje, naj praznino v sodu zažvepla ali jo napolni z ogljikovim dvokisom (anidride carbonica) ali pa uporabi tablete Florstop.

Brez zanašanja na čudeže

(Nadaljevanje s 3. strani)

moupravljanja« po jugoslovanskem vzoru (o čemer močno dvomimo), ali nekaj vmesnega, ali morda začasno liberalno-komunistično sožitje v gospodarstvu s počasno dušitvijo zasebnega podjetništva? O tem se da le ugibati, kajti KPI se varuje, da bi prišla na dan z jasno besedo. Nedvomno je, da so njeno glavno orožje sindikati, zdaj v boju z današnjim sistemom, jutri pa morda kot njeno sredstvo za umirjenje in stabilizacijo gospodarstva. Če bi KPI prevzela oblast ali če bi KD privolila v zgodovinski kompromis — kar bi bilo v bistvu isto, le na daljši rok — bi komunisti kot prvo pripravili sindikate do tega, da bi prešli s pozicije boja proti vladi (oziroma proti njenim težam, v čemer ni bistvene razlike) na pozicijo vlade in postali njeni zavezniki in sodelavci. Seveda pa to ne bi pomenilo, da bi komunistična ali komunistično-krščanskodemokratska vlada ugodila vsem njihovim zahtevam. »Prepričala« bi jih, da je v interesu delavskega razreda, da doprinese žrtve danes, da več dela in se zadovolji z manjšimi plačami, da bo lahko žel jutri v obliki splošnih socialnih pridobitev: stanovanj, bolnišnic, boljše organiziranega zdravstva in drugih socialnih služb. To hočejo sindikati danes od vlade izsiliti s stawkami, toda potem bi se morali zadovoljiti z obljubami in zagotovili, ki bi bila nedvomno resno mišljena, vprašanje pa je, če

bi bila tudi uresničljiva, kajti komunistična vlada ali vlada na osnovi zgodovinskega kompromisa bi našla gospodarske probleme tam, kjer bi jih pustila njena predhodnica: tudi ona bi imela opraviti z isto podrazitvijo petroleja kot Morova vlada, z istim nerazvitim jugom, ki žre tisoče milijard brez pravega haska, s problemom, kje dobiti denar za drage reforme, ne da bi ga trgala od plač, s problemom rasti produkcije in konkurenčnosti na mednarodnih tržiščih, s problemom prevelikega uvoza, s problemom potrošništva in delovne neukovitosti državnih in drugih javnih služb. Če pa bi začela pritiskati, bi si nakopala na glavo nezadovoljstvo mas. Temu bi bila lahko kos samo z diktaturo. Toda ali KPI res sanja o diktaturi, o enostranskem sistemu? Vsekakor si tega najbrž ne želi italijansko ljudstvo. Brez tega pa bi lahko rešila KPI italijansko gospodarstvo iz krize samo s čudežem. A dvomimo, da bi s čudeži sicer radodarni italijanski svetniki priskočili na pomoč komunistom. Potem bi se morali Berlinguer in tovariši že pošteno potruditi, saj do takih čudežev niso mogli pripraviti svetnikov niti Fanfani in tovariši.

Po našem mnenju italijanskemu gospodarstvu ne more pomagati nič drugega, kot da začne vsakdo vestno opravljati svoje delo, da razglednice ne bodo več potrebale 12 dni za razdaljo 300 km; da se bo človek, ki sklene, da bo naslednji dan kam odpotoval, res lahko odpeljal z vlakom ali z letalom; da bomo kdaj tudi popoldne lahko kaj opravili v bankah kot v vseh drugih državah; da bodo v trgovinah bolj mislili na to, da ustrezajo kupcem, kot pa na obešanje tabel »Zaprto zaradi počitnic«; da se misli tudi na zaposlovanje mladih, ne pa samo na višanje plač starejšim, ki imajo že zagotovljena delovna mesta, odkoder jih ni mogoče odstraniti niti z buldožerjem. In predvsem, da vsakdo pokaže malo več socialnega čuta in odgovornosti, od vlade in strank do podjetnikov in sindikatov. Gotovo niti svetniki ne bodo hudi, če bo zaradi večje vneme za delo odpadlo kakega polducata cerkvenih praznikov. Če pa hočejo Italijanom res dobro, jim tega ne bodo zamerili in potem bo šlo tudi brez čudežev, bodisi krščanskodemokratskih bodisi komunističnih.

NOVA TRGOVINA

poljedelskih strojev, priključkov, kmečkega in vinogradniškega oroja z vsemi nadomestnimi deli znanih znamk BCS, FERRARI, NOBILI, GOLDONI, S.E.P., CASTOR, ACHE, LOMBARDINI

AGROFOREST

G O R I C A, - UL. CARDUCCI 30 - Tel 87.154

BOGATA IZBIRA

UGODNE CENE

NAKUP PRI NAS POMENI PRIHRANEK

ŠAH

Nekdo se je spotaknil ob naše pisanje izpred nekaj tednov o Rubinsteinu kot o pretežno pozicijskem igralcu, češ da ni bil nič manjši kombinatornik kot pozicionalec. To da dovolj izpričujejo partije kot Salwe - Rubinstein (1907), Marshall - Rubinstein (1908) in Rubinstein-Bogoljubov (1922).

Radi jemljemo na znanje kritiko prijatelja šahista in bralca te rubrike. Tudi pritegnemo ji, v kolikor gre za redke primere ali za posamezne, zlasti zaključne, faze partij. Za celotni šahovski opus Akibe Rubinsteina pa ne in še enkrat ne!

Pomudimo se samo pri zadnji izmed partij, ki jih kritik navaja, in obrnimo jo v svoj prid! V nekako prvih dveh tretjinah partije je Rubinstein: 1. izkoristil šibko 7. potezo črnega, da je izpraznil c-linijo; 2. zasedel c-linijo z obema trdnjavama; 3. izsilil oslabitev črnih kmetov a in b; 4. črnega daminega lovca spravil v podrejen položaj. Šele po vseh teh izrazito pozicijskih pripravah (bolje rečeno: iz vseh teh priprav) je sledil kombinacijski finale. Prav kot je učil Steinitz: »Nasprotnika nadigray pozicijsko, kombinacije se bodo že same pojavile!«

Malo je seveda, če rečemo, da je zadnji kombinacijski del partije nadpovprečen (bralca pozivamo, da skuša sam najti vsako od zadnjih deset potez): globina je v njem in domišljija. Toda še daljnosežnejša je pozicijska zasnova prvega dela: kako se velik zagovornik lovskega para s svojo 12. potezo odreka prav tej prednosti, da tem laže zagospodari na c-liniji, kako s 16., 18. in 19. potezo prepreči zamenjave!

Sicer pa partija je tu in bralec naj sam presodi!

RUBINSTEIN - BOGOLJUBOV

Damin gambit

1. d4 d5, 2. c4 c6, 3. e3 Sf6, 4. Sc3 g6, 5. Sf3 Lg7, 6. Le2 0-0, 7. 0-0 Sbd7? (glej prvo opombo zgoraj!), 8. cd5! Sd5!, 9. Sd5: cd5!, 10. Db3 Sf6, 11. Ld2 Se4, 12. Tfd1! Sd2:, 13. Td2: Dd6, 14. Tc1 b6, 15. T2c2 (glej 2. opombo!) Lb7, 16. Da4!

Z namenom da na 16. ... Tfc8? odgovori s 17. Tc8: Tc8:, 18. Da7: (ali 17. ... Lc8?, 18. De8+ in 19. Tc8:). Zato je potrebna naslednja oslabitev črnih kmetov (glej 3. opombo!):

16. ... a6, 17. Tc7 b5, 18. Da5! (naravnost slaba bi bila 18. Dc2? zaradi 18. ... Tc8 itd.) 18. ... Tb8, 19. T1c5! (zato da na 19. ... Tfc8 odgovori z 20. Dc3 in obdrži pritisk) 19. ... Tfd8, 20. Se5! Lg6.

Ni šlo 20. ... Le5? zaradi 21. de5: De5:, 22. Tb7: itd. Z igrano potezo kani črni ujeti belo trdnjavo Tc7.

21. Sc6 e6 (ne pa 21. ... Lc6:, 22. T5c6 in črna dama je ujeta!), 22. g3!! (medtem ko je črni prisiljen na čakanje, se reši beli šibkosti osnovne vrste) 22. ... Tdc8, 23. Sb8: Tb8:, 24. Lb5:!! (po pozicijskem še kombinacijski šah) 24. ... Ld8 (ne pa 24. ... ab5: zaradi 25. Da7: itd.), 25. Le8! Df8.

Razhajamo se s Kmocho, ko pravi (v knjigi »Rubinstein gewinnt«):

»Igrana poteza brani f7, saj bi na 26. Lf7: + sledilo 26. ... Df7: s prednostjo črnega.« Kajti:

A) 26. Lf7: + Df7:?, 27. Tf7: La5:, 28. Tb7: Tb7:, 29. Ta5: in beli zlahka uveljavi prednost dveh zdravih kmetov.

Dekle z zaprtimi očmi

38

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Na dan odhoda se ni mogla izogniti pomenku na štiri oči. Ludvik Hughe jo je naravnost poiskal v shrambi za perilo.

»Bodite čisto odkriti do mene, Marija... Ali veste, zakaj mi bo zelo hudo vse dolgo poletje?...«

»Ker boste pogrešali dobre Melanijine jedi?«

»Ne šalim se.«

»Ali ker se boste morali voziti vsako soboto 300 kilometrov daleč z avtom?«

»Marija!«

»Moda zato, ker boste ostali v tovarni v smradu kislin in kož, medtem ko bodo vsi vdihavali sveži zrak ob oceanu?«

»Nikakor ne! Vi pa res nič ne uganete, Marija, prav nič ne uganete!...«

»Mogoče da res ne uganem..., a drugega vzroka ne vidim.«

»No, vam pa jaz povem... Ali mi boste verjeli?«

»Bom.«

Ludvik Hughe je povzel zelo resno... kot človek, ki misli povedati važno resnico:

»Skrbi in žalosti me misel, da po cele tedne ne bom videl... ne slišal Marije Durand.«

»Kako hudobni ste, da se tako norčujete iz ubogega dekleta!«

»Ne norčujem se, Marija... govorim čisto resnico..., večjo resnico, kot si morete misliti.«

Marija je molčala.

»Mi nič ne odgovorite?«

»Kaj vam morem jaz na to odgovoriti?«

»Res je... mogoče ne delam prav, da vam govorim tako, moja uboga Marija! Vendar pa boste tamkaj lahko ugotovili, da sem

misllil na vas. Uredil sem stvar tako, da boste imeli zelo lepo sobo v prvem nadstropju z razgledom na morje. Dobro se boste počutili v njej... Spet boste dobili lepo barvo, saj ste je potrebni. Opazujem vas in večkrat se mi zdi, da slabo izgledate... Včasih ste najbrž celo jokali... Ali morda niste srečni pri nas?...«

»Ne sprašujte me o tem!...«

»Ali lahko kaj storim za vas?«

»Ničesar ne morete, prav ničesar.«

»Boli me, če pravite, da jaz, domači sin, ne morem nič storiti za vas... Navsezadnje...«

»Ja, navsezadnje..., 'Daj nam danes naš vsakdanji kruh...'«.

»Ste pobožni Marija?«

»Na srečo... To je moja edina moč.«

»Torej čutite potrebo po taki moči...?«

»Gospod Ludvik, zakaj me sprašujete o vsem tem...? Saj vidite, da me mučite...«

»Jaz, ki želim, da bi bili kar najbolj srečni, pa naj vas mučim!?«

Potovali so brez nezdode v velikem avtu, ki ga je vozil Celestin; in tako je prispele vsa družina, izvzemši Ludvika Hugha, ki je ostal v Parizu, nekako ob štirih popoldne v vilo »Dudeldum«, kjer je gospod Hughe takoj odkazal vsakemu njegovo sobo.

(Dalje)

DESETO SREDNJEVROPSKO KULTURNO SREČANJE V GORICI

(Nadaljevanje s 6. strani)

škem gradu, kjer jih je pozdravil goriški župan, v imenu letošnjih predavateljev in udeležencev pa se je zahvalil prof. Wilhelm Mrazek z Dunaja. Letošnje srednjeevropsko srečanje je dalo širok pregled slikarstva na prelomu stoletja in v poznejši dobi v srednji Evropi, morda je bilo število predavanj in referatov preveliko, tako da je ostalo za diskusijo zelo malo časa, nekatera predavanja pa so bila brez diapozitivov, kar je pri obravnavi likovne umetnosti nujno potrebno. Prireditelj je tako kot ostala leta omogočila nova poznanstva in prijateljstva med strokovnjaki iz različnih dežel, ki se bodo v bodočnosti morda spremenila v plodno delovno sodelovanje.

B) 26. Lf7: + Df7:?, 27. Tf7: Kf7:, 28. Tc7+ in s3daj:

B1) 28. ... Kg8 (ali 28. ... Kf6), 29. Tb7: La5:, 30. Tb8:.

B2) 28. ... Ke8, 29. Da4+ Kf8, 30. Db4+ in 31. Tb7:.

B3) 28. ... Lc7:, 29. Dc7: + itd.

Seveda, Rubinstein ne igra samo dobro potezo, igra najboljšo:

26. Tb7:!! La5: (tudi 26. ... Tb7: ni šlo: 27. Dd8: Te7, 28. Tc8 itd.), 27. Tb8: Dc6 (grozilo je 28. Lf7+), 28. Tb7 Lb8, 29. Tc6 Db4, 30. Lf7: + Črni se vda.

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce na obiščeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhin! Podjetja CUMINI.